TELŠIŲ scenos ir dailės mėgėjų draugijos „KANKLĖS“ Vaidybos (Dramos) sekcija

Danutė RAMONAITĖ-MUKIENĖ

1916 m. gegužės 30 d. F. Milevičiaus savo bičiuliams ir bendražygiams pasiūlytas mieste įkurti mėgėjų dramos ratelis buvo pavadintas Telšių scenos ir dailės mėgėjų draugija „Kanklės“. Tai susiję su šios draugijos ištakomis – jau minėtų viešų lietuviškų vakarų metu nuo 1907 m. pradėtais rodyti telšiškių pastatytais lietuviškais spektakliais.

Nuo pat „Kanklių“ draugijos veiklos pradžios Vaidybos (Dramos) sekcija joje buvo svarbiausia. Ji tęsė nuo 1890 m. Telšiuose vykusių lietuviškų vakarų organizavimo tradicijas. Į tokiuose vakaruose rodytus draugijos pastatytus spektaklius suplūsdavo būriai žiūrovų. Jų metu draugija surinkdavo daugiausiai lėšų. Sekcija vienydavo po kelias dešimtis narių. Einant metams į kolektyvą įsiliedavo nauji, dažnai jau ir ne pirmą kartą scenoje vaidinantys žmonės. Didžiąją jų dalį sudarė Telšių miesto inteligentai–mokytojai, muzikai, gydytojai, verslininkai ir kt. Spektaklius režisuodavo anksčiau teatro studijas lankę, kitur jau vaidmenis kūrę ar savarankiškai scenos meno iš kitų pramokę Telšiuose gyveno teatro mylėtojai. Nuo 1907 iki 1935 m. juos čia statė Povilas Vaseris, Matas Juozapas Veitas, Viktoras Kryževičius, Feliksas Milevičius, Bronislovas Untulis, Bronislovas Martinaitis, Vladas Drąsutavičius, Aleksandras Petkevičius, Vladas Fedotas Sipaitis-Sipavičius, Stasys Poškus, P. Vaitkūnas, latvių kilmės mokytojas Jakovbas.

„Kanklės“ kasmet žiūrovus pakviesdavo į 2–3 spektaklių premjeras. Dažniausiai būdavo vaidinama Telšiuose, būta teatro trupės gastrolių ir Sedoje, Plungėje, kitose didesnėse krašto gyvenvietėse. Iš viso 1916–1934 m. „Kanklių“ aktoriai vaidino apie 400 kartų. Tie vaidinimai ano meto spaudoje buvo vadinami pastatymais.

Grupė „Kanklių“ draugijos Vaidybos sekcijos narių 1927 m. per aktorių Skačkauskų išleistuves. Pirmoje eilėje sėdi (iš kairės): Jonas Sasnauskas, Marija Liaubonaitė, Veronika Skačkauskienė, V. Skačkauskas, E. Šulcienė, Jonika. Antroje eilėje stovi: S. Žilinskas, D. Platakis, Urnevičius, J. Stonytė-Atkočiūnienė, T. Chomskis, Feliksas Milevičius, Mykolas Barktus. Fotografas Chaimas Kaplanskis. ŽAM

1916—1926

1926 m. birželio mėn. 6 d. „Kanklių“ Draugijos Jubiliejaus

Programa.

I

Apibudinimas „Kanklių“ Draugijos veikimo 1916—1926 m. Kalbės p. F. Mitkevičius.

II

Draugijos choras p. Kočiaus vedamas padainuos Tautos ir Meno himnus.

III

AUŠROS SŪNŪS

Sedijos Čiurlionienės—Kymantaitės 4 veiksmų drama.

Režisuoja St. POŠKUS.

Dalyvauja:

Rudeika kontrabandonis	F. Milevičius
Rudeikienė jo žmona	Valickaitė
Rutė jų duktė	J. Stonytė
Jurgis jų sūnus	V. Skačkauskas
Barbora ubagė	Liaubonaitė
Albinas mindžetis	St. Poškus
Šotkus kaimietis	St. Eidintas
Šulcas Petrovas, žandarai	B. Maženauskas, V. Drąsutavičius

IV

Šokiai ir žaidimas.

„Kanklių“ draugijos pastatyto S. Čiurlionienės-Kymantaitės spektaklio „Aušros sūnūs“ programa. LTMKM

Iš pradžių Telšiuose Vaidybos sekcijos statomų spektaklių repeticijos vykdavo buvusioje miesto pradžios mokykloje, Kalno gatvėje stovėjusiame Mikalauskų name, vėliau – ir kitose nuomojamose draugijos būstinės patalpose, kuriose kartais vykdavo ir spektakliai, draugijos nariams skirti renginiai. Kai 1912 m. mieste duris atvėrė „Džiugo“ salė, ku-

(Nukelta į 24 p.)

Scena iš 1932 m. Telšiuose pastatyto spektaklio. Fotografas nežinomas. ŽAM

rioje dabar veikia Vilniaus dailės akademijos Dailės galerija, spektakliai, daugelis kitų „Kanklių“ renginių dažniausiai vykdavo ten, nors patalpų nuoma čia buvo ir labai brangi. Tai esamų poreikių netenkino, todėl 1921 m. draugija iškėlė idėją mieste pastatyti Telšių teatro rūmus. Tuo tikslu buvo sudarytas Žemaitės teatro rūmų Telšiuose statymo komitetas, pradėtos rinkti lėšos rūmų statybai, miesto valdžios paprašyta skirti sklypą (rūmai turėjo iškilti toje vietoje, kur dabar stovi Telšių vyskupijos kurija). Nuvertėjus pinigams, visas komiteto darbas nuėjo perniek – iš žmonių paaukotų pinigų liko vos 500 litų. Tada komitetas priėmė nutarimą savo veiklą nutraukti, o surinktus pinigus perduoti „Kanklių“ draugijai. Ši iš jų ir savo uždirbtų bei jai paaukotų pinigų įsigydavo dekoracijas, sceninius rūbus, nuomodavo patalpas, apmokėdavo spektaklių programų, reklaminių plakatų spausdinimo ir kitas su Vaidybos sekcijos veikla susijusias išlaidas.

Iš pradžių visa lietuviškų vakarų, spektaklių reklaminė medžiaga (plakatai, afišos, programėlės) būdavo gaminamos savo pačių jėgomis. Tuo laikotarpiu jas dažnai piešdavo draugijos narės Zuzana Girdvainytė ir Ona Eirošiūtė. Vėlesniais metais plakatai ir programėlės dažniausiai būdavo spausdinamos Telšiuose veikusioje A. Slonimskio spaustuvėje. Bilietus į spektaklius iš anksto platindavo F. Milevičiaus ir Šv. Kazimiero draugijos knygynai. Bilietus, pakvietimus į spektaklius būdavo galima įsigyti ir atėjus į spektaklį.

Tarp žymiausių to laikotarpio Telšių aktorių buvo Vladas Baltrimas, Mykolas Bartkus, Ona Eirošiūtė, Zuzana Girdvainytė, Antanas Koscevičius,

Telšių scenos ir dailės mėgėjų draugija „Kanklės“ sekmadienį 1925 m. Sausio men. 11 d.

PROGRAMA.

VALDOVO SŪNUS

Putino lyrinė 6 veiksmų drama.
Režiseris P. Valtkūnas.

VEIKIA:

Kraujas, pavergęs šalį svetimas valdovas . . . . . J. Lietuvnikas.
Dangnolė, krutnos duktė . Liudmanaitė.
Skaidra, tūrėjo. Krutnos atsidūrusio šalies valdovo sūnus . . . . . S. Polkus.
Gytis, Dangnolės brolis, Krutnos sūnus . . . . . M. Barkus.
Mauras, Krutnos dvarininkas, karžygis . . . . . A. Petkevičius.
Burtininkas . . . . . P. Valtkūnas.
Krivas . . . . . K. Augūnas.
Kanklininkas . . . . . F. Milevičius.
Vingiras . . . . . D. Platakis.
Rykus . . . . . A. Zaleckas.
Ciuchrydas . . . . . V. Drąsutavičius.
Kirmis, iždininkas . . . . . V. Skaičkauskas.
Krutnos tarnas . . . . . V. Marijošius.
2 Krutnos žvalgai . . . . . B. Korza. S. Krauza.
2 Vyrai . . . . . G. Matutis. Marijošius.

Drama įvykota nežinomos senovės metu.

L. Šcolės S-gos Spaustuvė Telšiuose.

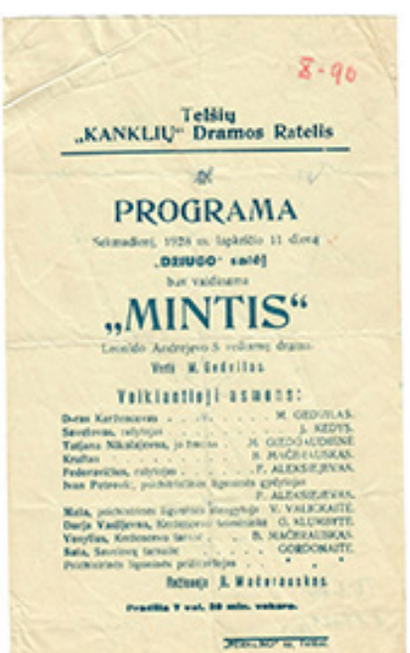

8-90

Telšių „KANKLIŲ“ Dramos Ratelis

PROGRAMA

Sekmadienį, 1928 m. lapkričio 11 dieną „DZIUGO“ salėj bus vaidinama

„MINTIS“

Leonido Andrejevo 5 veiksmų drama.

Vertė M. Gedrilas

Veikiantieji asmenys:

Dora Karčiauzova . . . . . M. GEDVILAS.
Sergėjus, vaikinas . . . . . J. KEDYS.
Tatjana Nikitijevna, jo tėvas . . M. GEDGAUDIENĖ
Kruglas . . . . . B. MAČERAUSKAS.
Federavičius, vaikinas . . . . . F. ALEKSIEJŪNAS.
Ivan Petrovič, pažįstamas Sergėjaus gydytojas . . . . . F. ALEKSIEJŪNAS.
Nata, pažįstamas Sergėjaus draugė . V. VALICKAITĖ.
Darja Vasiljevna, Kruglasovo sesuo . G. KLUONYTĖ.
Vasylas, Kruglasovo tarnas . . . B. MAČERAUSKAS.
Nata, Sergėjaus tarnaitė . . . . . GORDONAITĖ.
Pažįstamieji Sergėjaus gydytojaus . . . . . .

Režisuoja J. Mačerauskas.

Pradžia 7 val. 30 min. vakare.

Lietuvos Verslininkų S-gos Telšių skyrius

PROGRAMA

Ponia Barbė

V. Sardou 4 v. komedija—vodevilis

Režisierius St. Poškus

Vaidina:

Barbora . . . . . H. Zabulytė
Tamotius . . . . . St. Poškus
Chininkas . . . . . A. Kazulionas
Šeimininkė . . . . . B. Eidintaitė
Poras . . . . . Br. Matonaitis
Dama . . . . . Z. Barkauskaitė
Birbos vedėjas . . . . . F. Milevičius
Artistė . . . . . Br. Milevičaitė
Zvaigas . . . . . V. Jačionis
Pranas . . . . . S. Lenkauskas
Agentas . . . . . A. Liekis
Lokajus . . . . . „ „ „

Telšiai, 1934. III. 4.

„Kanklių“ draugijos pastatytų spektaklių programos. LTMKM

Nuotraukose viršuje (iš kairės): aktorius Jonika Telšiuose pastatytoje F. Šilerio dramoje „Klasta ir meilė“. 1923 m. Chaimo Kaplanskio nuotrauka. ŽAM; 1922–1923m. Telšių „Kanklių“ draugijos Vaidybos sekcijos spektaklių režisierius, scenografas Vladas Fedotas Sipaitis-Sipavičius (1904–1992). 1924 m. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš Remigijaus Vilkaičio knygos „Vladas Sipaitis. Dienoraščiai, prisiminimai, laiškai“ (Vilnius, 2021 m., p. 111); aktorius Antanas Koscevičius, buvęs „Kanklių“ draugijos Vaidybos sekcijos narys, vėliau vaidinęs Žemaičių teatre. Fotografas nežinomas. Liudos Lėverienės nuosavybė

Grupė „Kanklių“ draugijos aktorių po spektaklio apie 1925–1935-uosius metus. Ketvirtas iš kairės sėdi F. Milevičius. Fotografas nežinomas. ŽAM

Marija Liaubonaitė, Bronislovas Mačerauskas, Feliksas Milevičius, Stasys Poškus ir būrys kitų scenos mėgėjų.

Didelio populiarumo sulaukė „Kanklių“ draugijos pastatyti spektakliai „Alkani žmonės“, „Amerika pirtyje“, „Aušros sūnūs“, „Buridano asilas“, „Daina be galo“, „Damos ir husarai“, „Debiutantė“, „Dėdė atvažiavo“, Dumblynė“, „Hanelė“, „Jaunikis“, „Jubiliejus“, „Gaila ūsų“, „Iš tamsos į šviesą“, „Kerštas“, „Klasta ir meilė“, „Kuprotas oželis“, „Lietuva“, „Lietuvaitė“, „Meška“, „Moterų žinovas“, „Mūsų gera-

(Nukelta i 26 p.)

Telšių miesto saviveiklininkai po naujai pastatyto spektaklio – V. Mykolaičio-Putino „Valdovas“. Apie 1935–1936-ieji metai. Fotografas nežinomas. ŽAM

Iš kairės: T. Chomskis Telšiuose pastatytoje F. Šilerio dramoje „Klasta ir meilė“. 1923 m. Chaimo Kaplanskio nuotrauka. ŽAM; Veronika Skačkauskienė ir T. Chomskis Telšiuose pastatytoje F. Šilerio dramoje „Klasta ir meilė“. 1923 m. Chaimo Kaplanskio nuotrauka. ŽAM

23 LAPKRICIO 1919 M.
6 valando po pietų
Mikuckio salėje jeks
SPEKTAKLIS
I dalys
„JAUNIKIS“
II dalys
LIETUVA
„Telšių Ukininkų Draugija“
III dalys
DAINOS
Šokiai
Bufetas

Telšių Scenos ir Dailės Mėgėjų Draugija
KANKLĖS
Telšiuose, „Džiūgo“ salėj kovo 18 d.
VAIDINA
Petro Vaičiūno parašytą, be galo šiems laikams pritaikintą 4 veiksmų vaidinimą
PATRIOTAI
Vaidinimų pradžia lygiai 7 val. vakaro.
Nepasivėluokit!

Telšių „Kanklių“ draugijos pastatytų spektaklių reklaminiai plakatai (afišos). LTMKM

sis“, „Nežinomoji“, „Nugalėtojai“, „Patriotai“, „Pinigėliai“, „Ponas ir mužikai“, „Ponia Barbė“, „Potašas ir Parlamutras“, „Ponių vakaras“, „Rūtų vainikas“, „Sudrumsta ramybė“, „Tėtė pakliuvo“, „Tuščios pastangos“, „Valdovo sūnus“, „Valkata“, „Važiuojam“ ir nemažai kitų.

Daugelis jų žiūrovų pageidavimu buvo vaidinama po keletą kartų, atnaujinus juos, vėl ir vėl sugrįždavo į sceną. Dažniausiai tai būdavo lengvo turinio, žiūrovams gerai suprantami spektakliai, kuriuose buvo keliami anuo metu krašto žmonėms aktualūs klausimai, vaizduojamas realus gyvenimas. Ypač populiarios buvo komedijos. Aktoriai lietuviškų vakarų metu skaitydavo ir eilėraščius, monologus. Ypač daug aplodismentų sulaukdavo Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės žemaitiškai parašyti pasakojimai.

Grupė Telšių aktoriai apie 1935–1936-uosius metus. Fotografas nežinomas. ŽAM